

P. III 77

COSINZEANA

REVISTA · ILUSTRATA · INTEMEIATA
 IN · 1911 · APARE · LA · 10 · SI · 25 · ALE
 FIECAREI · LVNI · DIRECTOR :
 SEBASTIAN · BORNEMISA

Un rege pribeag: Regele George II. și regina Elisabeta pe cheiul dela Pireu, în 19 Decembrie, pe când părăsiau pământul frumoasei Elade

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA
 CLVJ · PIAȚĂ · CVZA-VODA · 16

COSINZEANA

REVISTĂ LITERARĂ ILUSTRATĂ

DIRECTOR ȘI REDACTOR
SEBASTIAN BORNEMISA
REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA:
CLUJ, PIATA CUZA VODA No. 16.
ANUL INTEMERIEI 1911.

CLUJ
10 FEBRUARIE
1924

ABONAMENTUL:
Plătit înainte pe un an ———— Lei 180
Pe jumătate de an ———— „ 100
Instituții de stat și particulare ———— „ 240
In străinătate pe un an ———— „ 300

Opera de reconstituire a localităților devastate din Franța

Rapiditatea cu care Franța a lucrat ca să reconstituească regiunile devastate, distruse, în timpul războiului mondial, e prodigioasă.

Cum și fara noastră a avut de suferit de pe urma acestui război, credem că nu strică să rezumăm pentru cei ce ne citesc, articolul lui G. Schreiber, publicat în No. 104 din 1923 al revistei cu renume mondial „Presse Médicale” cu titlul „Un magnifique effort d'hygiène sociale. Les cités pardins dela Compagnie du Nord”.

Din 741.993 case distruse
278.834 au fost reconstruite în
ianuar 1921
355.479 au fost reconstruite în
ianuar 1922
553.997 au fost reconstruite în
ianuar 1923

Din 1,923.479 hectare de pământ
1,698.200 „ au fost lucrate
până în 1 ianuarie 1923.

Din 22.900 uzine stricate
19.967 au fost reparate și puse
în funcție, până la 1
ianuarie 1923.

Din 4,469.183 locuitori refugiați
4,074.970 s'au reîntors până la
1 ianuar 1923.

La reconstruirea caselor nu s'a avut în vedere decât ca locuințele să fie igienice, confortabile și agreabile, cât mai mult posibil.

Nu s'au respectat noțiunile de urbanism modern.

Sforțările și meritul acesta mare, se datoresc Campaniei de Nord din Franța și cu drept cuvânt subliniază autorul, trebuie să fie cunoscută și de străinătate.

Dar ca să se vadă mai bine munca titanică a acestei companii și în special a inginerilor săi Dautry și Yavary e de ajuns să reproducem următoarele cifre:

La sfârșitul ostilităților o cale ferată de 3840 klm. lungime cu 8 mari viaducte, 811 poduri, 5 mari tuneluri, 338 gări etc. etc. era distrusă.

În 1919 circulația s'a restabilit pe toate liniile.

În 1921 gările mari și depourile de locomotive erau deja gata.

Pentru plasarea personalului au construit simultan o serie de cetăți-grădini.

1) *Locuințe.* S'au construit 5 mii case în lemn și 6000 m material dur, pentru 12 mii familii compuse din 60 mii capete.

Casele sunt confortabile, igienice, ba chiar cochete.

Cele mai simple au: o bucătărie care servește și de sufragerie, un dormitor pentru părinți, unul pentru băeți, al treilea pentru fete. Două camere suplimentare.

Fiecare locuință are instalație de apă, electricitate și canal. Deasemeni o grădinuță cu flori sau pentru cultura de zarzavaturi.

Prețul unei atari locuințe variază între 26—32 mii.

2) *Școli.* S'au construit 29 școli în vecinătatea garilor și depourilor, cu clase bine aerisite, luminoase, curate și frumoase, înzestrate cu spălătoare moderne, Higiena școlară se supraveghează săptămânal.

Se dau în afară de program lecții de croitorie și de gospodărie.

Cursurile serale și cele de meserii sunt foarte frecventate. Cei cu aptitudini la mecanică și știință aplicată sunt trimiși la școli superioare.

3) *Băi-dușuri* cu cabine comode și curate.

4) *18 arene sportive moderne.*

5) *Dispensariile pentru consultațiile medicale pentru sugaci* sunt adevărate centre de igienă infantilă și sunt conduse de medici devotați.

Mortalitatea copiilor în 2½ ani a scăzut de la 1,36% la 0,8%.

6) *Căminuri* sunt 21. — Permite viz tatorului să se odihnească comod și în condițiuni moderne de igienă, deoarece aceste căminuri sunt înzestrate cu spălătoare, dușuri, băi, sală de lectură.

În felul acesta scapă de influența mizerabilă a cărciumelor.

Alcoolismul e remarcat excepțional, spiritul de economie s'a desvoltat. Respectul pentru familie, deasemeni natalitatea a crescut simțitor.

În aceste cetăți moderne se mai găsesc farmacii, tutungerii și librării. Alimentația e asigurată prin cooperative sau economate.

Această operă gigantică și foarte folositoare a costat 312 milioane franci și s'a efectuat în doi ani și jumătate!

Dar la noi?

Dr. Apostol

Un rege pribeag: Șalupa, care duce perechea regală se 'ndreaptă spre vaporul Daphni, ancorat în port și care primește pe regali oaspeți spre a-i transporta pe pământul primitor al României.

Animale amarezate.

Mistrețul amarezat despică cu colții trunchiul stejarului.

Se vede că amorul este un sentiment general practicat nu numai de oameni ci și de dobitoace, și chiar de lucruri neînsuflețite, de plante, de flori, așa cum ni-l descrie atât de plastic și de frumos învățatul Maeterlinck în „Inteligența Florilor“.

Animalele își au și ele diferite formule, pentru a-și arăta iubirea față de sexul lor frumos. — Cum însă de cele mai multeori amezele lipsesc în momentul inspirației... divine, bărbătușii caută prin semne exterioare să le dovedească dragostea, ce-le-o nu-tresc în suflet.

Cerbii, de pildă, își manifestă sentimentul de iubire bătându-se, de multeori cu o îndârjită vehemență. Intocmai ca și

cavalerii medievali, cari își cucereau iubita cu sabia, așa și cerbii și-o cuceresc cu coarnele. Biruitorul se bucură de grațiile femeiuștei, care sfidează

Gorilul rupe crengi vânjoase pentru a-și arăta amantel puterea.

cu o nemai pomenită mândrie ironică pe cei învinși.

Mistrețul sfășie cu colții puternici trunchiul stejarului falnic în dragostea lui pentru mistreată nu tocmai credincioasă bărbatului, care se îndârjește pentru dânsa.

Gorilul rupe crângi puternice de arbori, pentru a dovedi iubitei sale, cât e de voinic și pentru a-i cuceri inima în felul acesta.

Tigrul despică cu ghiarele lui viguroase scoarța arborilor și tigresa când descopere aceasta... scrisoare de dragoste apreciază exteriorul iubitului după înălțimea despicăturilor. Cu cât despicăturile sunt mai de sus, cu atât tigrul e mai lung, mai puternic și mai mlădios.

Sentimentul amorului la animale își are anumite epoce. El nu e constant.

În aceste epoce animalul cade într'un fel de apatie, o uitare de sine, care îl duce de multeori în situații primejdioase. În starea aceasta el „n'aude, nu vede” cum vine o vorbă. Este preocupat cu figura necunoscută a iubitei.

De aceea de multeori cade victimă gloanțelor sau dușmanilor cari îl surprind în starea lui apatică.

Figurile noastre reprezintă animalele în focul căldurilor dragostei.

Tigrul sfășie cu ghiarele scoarța arborilor în dragostea caldă pentru tigresă

Obiceiuri la Negrii

Vizita unei streine la o văduvă negresă.

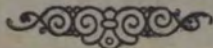
Popoarele sălbatice, pe cari civilizația europeană le cucerește numai cu multă greutate își păstrează obiceiuri de multeori de o rară curiozitate.

Iată în ilustrația noastră de pildă

o tânără negresă dintr'un trib strein din Guineea nouă, că se prezintă înaintea unei văduve dintr'un alt trib. Aceasta din urmă a primit pe necunoscuta negresă învelită la cap și prosternată, pentru că așa e obi-

ceiul pentru văduve șase luni dela moartea bărbatului.

Este un fel de pocăință pentru văduva, considerată ca complice cu zeii pentru moartea bărbatului.

Ouă de zece milioane de ani

Sunt două decenii, de când directorul Muzeului de istorie naturală din New York, profesorul Henry Fairfield Osborn a emis ipoteza, că leagănul vieții animale ar fi Asia Centrală. De aci animalele ar fi emigrat în Europa și în America, legată pe vremea aceea cu Continentul Asiei. Pentru justificarea acestei teorii s'a aranjat o vastă expediție cu automobile și 70 de cămile pentru aprovizionare, cari au înaintat peste 10.000 de km în interiorul pustei Gobi din China Centrală.

Număroase persoane au adus contribuții materiale. Expoziția s'a început activitatea în 1921 și a fost dirijată de profesorul Roy Chapman Andrews, specialist în zoologie, geografie și paleontologie. Au participat și vreo câțiva delegați chinezi și mongoli.

În primul an și-au stabilit la Pekingo baza de operațiuni. Aci s'au organizat lucrările preliminare și s'a recrutat și antrenat un personal indigen, cu ajutorul căruia expediția s'a aventurat în pustiu Gobi la vest de Mongolia. S'au făcut două campanii, fiecare de câte 5 luni, în

1922 și alta în 1923. S'au făcut recunoașteri de peste zece mii de kilometri în regiuni necunoscute până astăzi.

Rezultatele obținute sunt atât de mari, încât s'a proiectat o nouă expediție, care să dureze cinci ani. În decursul campaniei din 1922 expediția a descoperit vaste regiuni, cari adăposteau fosile cretacee și terțiare; schelete de dinosaur și de mamifere primitive, strămoșii celor din Europa și din America de astăzi. S'a dat peste un craniu de *baluchiterium*, un fel de rinocer gigantic, cel mai mare mamifer terestru, cunoscut de știință. Expediția a mai ridicat planuri geologice și geografice considerabile. A adunat mai multe mii de specii de mamifere vii, de paseri, de pești, de reptile, de batracieni, între cari multe tipuri noi, necunoscute încă și a luat peste 7000 de metri de filme cinematografice într-o regiune unde n'a pătruns încă nici-un fotograf.

Campania din 1923 a fost și mai fructuoasă. S'au adus în două sute de lazi peste 70 de crani în toate stadiile de dezvoltare de *protocera-tops*, un animal, ce probabil că

este străbunul marelui dinosaur din America cu jabot și coarne; apoi resturi de schelete de mari dinosauri asiatici semiaquatici, înrudiți cu *trachodonii* și *iguanodonii* cu ciob de canar din Europa și America. Un craniu magnific al celui mai mare mamifer *carnivor* cunoscut. (*Baluchiterium* erbivor). — Este un fel de hienă, *lungă de zece metri* analogă cu *mesonyx*-ul din munții Uinta în Utah. O duzină de crani de animale enorme: *Titanotere*, o familie, care s'a stins. — Un schelet complet de resturi de rinour asemenea acelor din Nebraska occidentală, descrisă de Leidy în 1869. O întreagă faună mamiferă a acestei regiuni este identificată cu cea din Utah, Wyoming și Dakota meridională. Abundente resturi de invertebre marine din epoca permiană, atestă prezența în acest moment a unui braț de mare prin mijlocul Mongoliei.

Însă cea mai interesantă descoperire este de sigur aceea a 25 de ouă de dinosaur, dintre cari unele conțin schelete de embrioni. Dinosaurul este un animal, al cărui schelet complet măsoară câte odată

Ouă de zece milioane de ani. — Invățătul R. C. Andrew, a găsit în desertul Gobi din Asia, scheletul unui animal, care astăzi nu mai există și se numea Dinosaur și câteva ouă ale aceluiaș animal, prefăcute bine înțeles în piatră. Unii sunt de părerea, că acest animal a trăit înainte de aceasta cu zece mil de ani iar alții spun mai mult, chiar 10 milioane

Invăţatul R. C. Andrews în faţa scheletului Dinosaurului

şase metri lungime şi doi înălţime. Un astfel de schelet a fost găsit în 1914 în provincia americană Alberta. Dinosaurii din Mongolia sau proto-ceratopii sunt o formă primitivă a celui din America. Cele găsite de expediţia profesorului Osborn datează din prima perioadă cretacee, care se crede a fi fost acum zece milioane de ani.

Importantele descoperiri din Gobi au făcut pe profesorul Osborn să participe în persoană la expediţia a doua.

S'a constatat cu acest prilej, că odinioară Asia şi America erau legate prin pământ uscat prin Alaska, astăzi peninsulă. S'a mai dovedit, că în prima perioadă a reptilelor (cretacee inferioare) Mongolia era un platou uscat, cu şesuri fertile, cu păduri şi climă temperată. În timpul acesta America şi Europa încă nu-şi scosese capul de sub mare. Existenţa unei vieţi învertebrate acum 100.000 de secole este stabilită. Dar nici o probă directă n'a fost găsită pentru a stabili existenţa în acea epocă a vreunui strămoş al omului, cu toate că pro-

fesorul Osborn, crede, că condiţiile Mongoliei în epocă terţiară ar fi oferit un mediu destul de favorabil dezvoltării omului.

Profesorul Osborn crede, că nu este imposibil să se găsească urme de tip omenesc sau aproape omenesc în păturile pliocene*) adevălată o epocă depărtată cam de un milion de ani. De altcun trebuie observat, că resturile omenesci sunt cu mult mai greu de găsit decât ale celorlalte animale. Primii oameni se crede, că n'au fost prea numeroşi într-o regiune. De altcun oasele lor cu mult mai fragile de cele mai multe ori se sdrobeau. În fine omul, cu o inteligenţă oarecare nu se lăsa să se îneca sau să-i acopere nisipul.

Religiile arată originea vieţii într'un misterios Eden (paradis terestru) rămas până astăzi necunoscut. Profesorul Andrews crede, că locul geografic al acestui paradis este în Mongolia, în Chagan Nor, regimul munţilor Altai din deşertul Gobi.

În epoca aceasta adâncită în pro-

*) Etaj suprapus celui terţiar, care conţine fosilele cele mai recente.

funzimea secolilor, Himalaia nu apăruse ca munte şi Mongolia era un platou ridicat şi fertil, Paleontologia nu cunoaşte specimele de fiinţe, de o antichitate superioară fosilelor găsite de misiunea americană. Aceste singurătăţi pustii ale Asiei se pot deci considera ca grădina Eden-ului animal. După dânsul acest Eden animal ar fi şi Edenul omenesc, adevălat, cele mai vechi mămuţe, considerate ca prototipul speciei umane şi-ar avea şi ele, originea tot în Asia Centrală, ca şi celelalte animale.

Profesorul Osborn crede, că cu prilejul noilor sale expediţii în Asia va putea să dea şi de urma unor fosile de origine umană, a căror descendenţi vor fi traversat limba de pământ ce lega Asia de America şi vor fi emigrat aici sau în Indii, ori spre Africa şi Europa, formând rasele umane, cari populează astăzi globul terestru. Să nădăjduim, că savantul american îşi va ajunge scopul şi ne va şti povesti câte ceva despre relaţiile... familiare ale străbunului nostru de acum un milion de ani.

Dacă doriţi zahariciale fine, cereţi

Lloyd 2245
2-24

„M-E-L-I-S-S-A”

CLUJ

Tel. 6-48 şi 6-65

SCRISOARE

OR. VÊJA

*Iubito, se clatină crengi de cats
Cernindu-și podoaaba alene,
Petale răslețe se prind, lunecând,
Pe fruntea aprinsă, pe gene,
Și luna presară din naltul cuprins
Argint pe cărări tainuite
Și'n aier se'nchiagă miresme de vis
Și doruri de-abia lămurite...
Cum cerne domoală ninsoarea de flori
Un gând mă îndreaptă spre tine
Și doruri nebune răspund din adânc
Ecouri în negre ruine...
...Iubito, iubito, tu nu mă poți ști
— Aceloș refren ce mă doare —
Căcl ochii, sireții, nu văd într'ai mei
Privirile mistuitoare
Și doar primăvara tresare de dor
Și-asi vrea să te știu mai aproape
Să ningă alene petale de flori
Și'n vrajă de vis să ne'ngroape.*

PLECAREA SUVERANILOR
GRECIEI

Se știe că la 16 Dec. a. c. au avut loc în Grecia alegerile pentru reprezentanții poporului în parlament. În aceste alegeri majoritatea au câștigat-o republicanii. În urma acestui succes guvernul provizoriu a invitat pe Regele George II să părăsească țara. Suveranul împreună cu grațioasa sa soție Regina Elisabeta s'a imbarcat în după amiază zilei de 19 Dec. pe bordul vaporului „Daphni” acostat în portul Pireu și a sosit la Constanța la 22 Dec. dimineața.

Era în ziua de Sf. Nicolae. Toate edificiile erau pavozate. Vasele ancorate în port ridicaseră marea drapel.

Vaporul „Daphni” este un vas mic comercial fără lux și fără confort.

Regele și-a exprimat dorința, ca plecarea să se facă fără aglomerația publicului și fără șgomot.

Imbarcarea s'a făcut în portul cel mic. Erau de față, primul ministru, Colonelul Gonatas, ministrul României cu soția, câțiva intimi ai Regelui și Reginei și vreo câțiva jurnaliști greci și streini. În total vreo 40 de oameni.

Regele George a fost salutat ca și când ar fi plecat într'un voiaj scurt. O companie de infanterie a dat onorurile. Suveranul este îmbrăcat într'un costum sacou albastru închis, iar regina într'un tailleur gris de turtura cu pălărie la fel, cu voalul ridicat. Dânsa se sprijinește într'un baston negru, de abanos.

„Regele este palid, foarte palid,” scrie corespondentul unei reviste streine, nici un mușchiu al obrazului nu se mișcă. Regina este cu mult mai afectată. Cu toate acestea ochii Suveranei par înroșiți de lacrimi. Se vede, că dânsa face eforturi mari, pentru a-și opri plânsul.

Femeile și bărbații se îmbulzesc să-i sărute mâna. Mulți suspină. Regele pentru a scurta aceasta scenă penibilă împinge ușor pe Regina în șalupă și pe urmă trece și dânsul, Ca un șuer strident șalupa se depărtează lăsând pe cei de pe țarm cu lacrimile în ochi.

Incurând familia regală urcă pe bordul vaporului „Daphni” urmat de suită. Pavilionul regal flutură la înălțimea catargului, vasul iea drumul în largul mării, iar de pe coastă răsună 15 lovituri de tun. Este ultimul salut al Greciei.

GROAZNIC URAGAN PE
COASTELE FRANȚEI

O tempestate ne mai văzută s'a deslăruit în noaptea de 8 spre 9 Ianuarie pe coastele Franței dinspre Oceanul Atlantic. Pe întreg litorul valurile Oceanului au rupt în multe părți ancorele vaselor,

Urmele lăstate de viforul năprasnic, care a făcut ravagiile dela 9 Ianuarie pe țărmii Franței

aruncându-le pe uscat, a desfundat cheiurile, a inundat casele, cauzând pagube însemnate.

Dguri zidite din masse mari de beton armat au fost distruse, iar aceste petroaie în greutate de tone au fost aruncate ca nește nuci pe țărmul mării. — Multe vase au fost înecate sau lovite de stânci și distruse. Multe flote de pescari au dispărut în mijlocul valurilor, pornite cu un urlet îngrozitor din mijlocul Oceanului.

În toate stațiunile balneare cabinele de baie au fost rupte și aruncate pe mal pe distanțe de sute

de metri. În portul de război St. Nazaire parapetul bulevardului a fost distrus pe o lungime de 200 de metri. Populația riverană n'a văzut un astfel de dezastru dela 1877.

La Rochelle valurile Oceanului au inundat parcul de pe țarm. În toate părțile pe cheiuri nu se văd decât resturi de vase, stâlpi culcați

de telegraf, blocuri mari de piatră, catarguri și gherete de vameși.

Este aci vorba de un flux al mării sau de un ciclon. E greu de precizat. Se știe însă că riveranii au fost înștiințați de vapoarele din largul Oceanului prin T. F. F. despre pornirea spre țarm a unor valuri uriașe. Violenta fenomenului a fost schițată de sesmograf din primul moment prin curbe extrem de pronunțate.

Vederile noastre din numărul de față reprezintă scene din dezastrul provocat de acest uragan.

Clubul sportiv „Unirea” din Timișoara a reperat o splendidă victorie asupra trupei de șampionat din capitala Italiei (0—2). Chipul acesta, luat la Roma, ilustrează seara comună de sf. Silvestru petrecută împreună de studenții societății „Dacia-Traiană” cu fruntașii conducători români ai glorioasei trupei sportive. A fost o seară de nedescris entuziasm românesc în afară de hotărâle țării.

O NUNTĂ JIDOVEASCĂ ÎN PERSIA

Populația evreească din Persia trăiește aci de mai bine de două mii de ani. Este o rasă veche, decăzută, trăită în „ghetto”-urile (mahalale jidovești) orașelor persane.

Autochtonii o desprețuiesc și o marchează cu semne exterioare, pentru a o împiedeca, să se amestece cu populația arică. Jidovii nu erau duși în război și nu cultivau pământul. Se îndefetniceau numai cu comerțul și țineau permanente discuții la sinagogă, față de alții.

Apărându-și cu îndârjire tradițiile și obiceiurile lor ignorante, o rasă și orgolioasă și servilă față de alții.

Femeile lor erau de multe ori plasate în „Anderun”-e (apartamentele femeilor, unde bărbații nu pot intra) pe lângă bărbați puternici, pentru a face intrigi și a ajuta rasa jidovească prin influența lor de curtezană.

„Alianța israelită”, o puternică societate de educație jidovească, ce trimite ajutoare coreligionarilor de pe toată suprafața globului, a întins mâna și evreilor din Persia. A trimis aci profesori, crescuți la școlile europene, cari caută să ridice pe evreii persani din starea lor de sclăvie intelectuală și morală.

Evreii aceștia păstrează obiceiuri învechite, cari le prejudiciază rasa.

Ceremonia căsătoriei este ținută la ei în mare cinste. Nunțile sunt adevărate sărbători în ghetto-uri. Toată lumea jidăvească ia parte la astfel de serbări. Este însă obiceiul, că se căsătoresc în vârsta

copilăriei. Sunt mări și mirese de 8—9 ani.

Ei nu trăesc izolați, fiecare la părinții lui, până la vârsta pubertății, cum s'ar crede, ci duc viață casnică împreună.

Din cauza aceasta rasa este cu totul degenerată.

Chipul, ce-l arătăm reprezintă o pereche de tineri jidovi în ziua

Tânărul soț, în ziua cununiei lor. La stânga e mama mirelui, iar la dreapta bunicul miresei.

nunții împreună cu mama mirelui și moșul miresei.

Însurațelul e de 11 ani și fata de zece.

La nuntă a luat parte și o fată logodită. Ea e numai de opt ani. Peste câțeva vreme își va serba și ea cununia.

„Alianța israelită” se luptă să desființeze aceste obiceiuri, păgubitoare pentru trimful rasei poporului ales.

FIRE DE PELIN...

G VLĂDESCU ALBEȘTI

*Eu ți-am prins la-ncingătoare,
Fire de pelin.*

*Albe flori ți-am prins în păr,
Albe flori-de măr...*

*Cupa am sorbit-o toată
Înspumată-n vin.*

*Inchinat-am pentru tine
Cupa cu pelin...*

*După ce-am golit paharul
Înspumat în vin,*

*Am simțit pe buze-amarul,
Urme de pelin...*

*A fost semn de prevestire,
Vinul înspumat!*

*Florile, ce i-au fost prinse
Tu le-ai aruncat...*

*Florile ce-am prins în păr,
Albe flori de măr*

*Tu le-ai arucat în calea
Unui trecător...*

*Am simțit atunci în suflet
Gustul în pahar,*

*Vinul ce-am turnat în cupe,
Era vin amar...*

ÎN VRAJA NOPTII

IOAN BERGHIA

*Vraja nopții 'njur de min' coboară
Și-mi adună 'n gând atâtea vise.
Osteniți cocori la cutburi sboară,
Doarme 'n vad și apa dela moară
Într'un farmec lin din paradize.*

*Somnoroasă lume năcăjită
Peste drum își stinge luminărea.
Pe câmpia verde adormită
Pui de vânt c'o fire îmblânzită
Inconjoară încodată zarea.*

*Turmele se 'ntorc dela pășune
După ele glas de fluer plânge
Cântec trist amară rugăciune.
Cea din urmă raz' acum apune
Și se 'nbraç' ua colț de cer în sânge.*

*Eu pe prag cu gându 'n depărtare
Și cu ochii duși spre zări senine
Stau și-ascult un cântec de 'ngropare
Și târziu de-odată mi-se pare
Dor nebun, că povestesc cu tine.*

TOAMNĂ

ELENA DIN ARDEAL

*De-a bolzii pânză cenușie,
Și-animă vârfurile plopii,
Și râpae prin ramuri stropii,
Ca bulgării de pe sicrie.*

*Se cere sufletu-mi afară
Din încăperea lui îngustă,
Cu 'nfometare de lăcustă,
Spre-un cer de nouă primăvară...*

Carnetul lui Radu Roman

Urmare

XXX.

Lydia a trecut prin o îngrozitoare criză de nervi. Trei nopți și două zile în șir n'am pus geană pe geană. Medicul chemat la patul ei, un francez levantin, clătina îngrijorat din cap. Se temea de mai rău. În a patra zi, dimineata, dete Dumnezeu și Lydia deschise ochii după un somn greu de câteva oare. Privi mirată în jurul ei, ne cercetă cu deamăruntul și nu-și putea explica prezența medicului. O apucă de mână, și plecăi fața pe fruntea ei de marmoră. Incet de tot își reveni. Se miră când îi spusei că i-a venit un rău, că poate și-a deranjat stomacul. A acceptat explicațiile noastre și medicul plecă liniștit. În camera de alături mă incredințai că nu mai e nici un pericol dar, că o liniște de câteva zile se impune. Cătră amiază Lydia părăsi palatul și trecu în verandă. Soarele își vărsa din bielșug aurul peste apele dantelate ale Bosforului prefăcând totul într'o icoană de miraj. Departe în dreapta, Stambulul se vedea ca încremenit în acest tablou fermecător. O liniște desăvârșită domnia peste ape. O ciocănitore veni din vecini în zborul ei arcuit și încercă învelșul pinilor din jurul casei. Ingropată în perini și pléduri, Lydia gusta din plin suflet farmecul acestei păci în natură. Ochii ei, măriți prin suferința zilelor trecute, alergau peste peisajul minunat cu

Generalul Alvaro Obregon actualul președinte al Mexicului

MIHAIL GAȘPAR

nerăbdarea bolnavului. Ar fi voit să culeagă parecă toată splendoarea aceasta dintr'odată în sufletul ei și să o închiză acolo.

Maria își aranjă măsura ei într'un colț lângă giamlăc și întreba dacă poate citi ceva.

Zimbînd, Lydia o întreba ce carte are

— „Ayzadëea” de Lotti.

— Citește Mario. Și bătrăna prietenă începî cu glasul ei cîntător nemuritoare poveste a sentimentalului francez. Și cum citia, fermii Bosforului parecă luau haină nouă. Sub puternica impresie a fantaziei se schimbau proporțiile, peria realitatea. Marea îmbrăcă haina pe care i'a dat-o Lotti și Lydia să prefăcu pe încetul în Ayzadëea. Când și când simțiam o ușoară strîngere de mână. Odată cu această încercare de a mă ținea mereu atent, simțiam și tremurul nervos al mînei. Era ca un fluid tainic, din acelea de cari pomenesc marii taumaturgi și șarlatani din veacul al optsprezecelea. Când înforceam ochii apoi, să-i prind privirea, vedeam în ochii ei mari reflexul unei patimi atât de mari, atât de adânci încît simțiam o înfiorare. Într'o clipă mă fulgeră gîndul: temeea aceasta e grozavă în dragoste dar, trebuie să fie teribilă în ură ei. Gîndurile mele se întoarseră dintr'odată la întâmplările recente. Și, în vreme ce glasul Mariei destăinuia marea iubire țesută tot aici, pe aceiași fermi, pe dinaintea sufletului meu treceau bazarul cu muscalii cheflii, spaima Lydiei, spionul dela porțiță și nopțile de nedormire.

Și peste pînza atîtor clipe de iubire, peste vraja atîtor nopți de îmbrățișări pătimașe în sufletul meu se furișă ca umbra unui hoț întrebarea, ce are să fie sfârșitul. Simțiam cu instinctul caracteristic firilor nervoase că mă apropiu de o explozie, că sunt aproape de deslegarea tainei, care-mi pricinui-se atâtea frămîntări. Vedeam fața cu asprele trăsături, trăsături oțelite prin suferințe, ale spionului de mai deunăzi și mă gîndeam, că dacă dînsul va fi acel „El” destinat să-mi crucișeze drumul, va fi o luptă fără cruțare.

Dar de unde aceste gînduri? Vedenia unei femei cu nervii răscoliți doar nu poate înlocui realitatea. Încerc să alung icoanele

Adolfo dela Huerta
șeful răscoalii mexicane

acestea din sufletul meu, dar nu pot. Ele revin mereu, aceleași, dar sub altă formă.

— Radule, unde ești tu acum cu sufletul?

Glasul Lydiei mă smunci din labirintul în care mă încurcasem.

Era glasul ei, glasul dulce și moale care-mi luminase sufletul în atâtea rînduri. Imi apropiasem buzele de gura ei mică și în focul sîrutului pătimaș periră tablourile neliniștitoare, se perdu și glasul Mariei. Când privii în jur, eram singuri și afară, soarele cădea încet în vîrtul aurit a-l minaretului dela gîmia lui Ahmet, ca un cap mare și buhav care se infige într'o sulia.

Căderea serii orientale de un farmec căruia nu-i poți da nume, ne umplu de o mulțumire sufletească. Bărți ușoare începuseră să apară pe Bosfor, un mare leviathan comercial chema de undeva cu glas răgușit pilotul, pufăit de automobile venia dinspre Therapia. Soarele își mai arătă o clipă fața peste ape aprinzându-le cu o ultimă privire. Sara căzu dintr'odată. Pe țărnul opus becurile electrice se aprinseră într'un lanț nesfîrșit. Păreau un colan de rubine pe gâtul unei negrese din Congo.

XXXI.

Azi am părăsit pentru prima dată casa de când cu întâmplarea aceea. Simțiam nevoia de a-mi respira gîndurile, doriaș să văd iarăși oameni. Lydia e mereu gînditoare, melancolică. Știu bine că gînduri grele o apasă și sufletul ei tremură de ceva grozav, necunoscut. M'a

rugat atât de mult să nu mai es singur în oraș, să mă reîntorc înainte de asfințitul soarelui și dacă se poate se iau o barcă. Eu aștept o lămurire din partea ei, ceva pozitiv, o vorbă, o destăinuire cât de mică. Dar sufletul ei rămâne mereu zăvorât și așa, izolați sufletește deși mereu ambii cu același obiectiv ne lăsăm în voia sorții. Dar umbra pericolului necunoscut, stă mereu între noi: O simțim bine. E acolo, când sufletele noastre se topesc în focul păfimașei noastre iubiri. O simțim alături de noi la masă, în verandă în nopțile bininți în odaia de dormit. Nu mă mai cunosc. M'a copleșit un fel de toropeală sufletească, un fel de apatie și nota caracteristică a sufletului neamului meu o simțesc tot mai lămurit luându-mă în stăpânire.

Nu e fatalism. Nu, e cea cerbitoasă rezistență negativă, proprie sufletului românesc care mă face să aștept liniștit furtuna pe care simțesc că și altfel nu o pot evita, Lydiei nu-i pot spune nimic. Nici nu m'ar înțelege. Mă doare însă că dansa se închide de mine. Astfel, mă lupt de zile cu mine însumi.

Eșind, luai drumul spre vechiul Stambul. Drumul ducea peste mările și celebrul pod care leagă Perea cu Galata. O lume mișună pe podul acesta de zeci de ani. Tot ce are Răsăritul, tot ce asvârle aici Apusul, trebuie să treacă peste acest pod. Face impresia unei scene pe care convin două lumi. Englezi cu haine „Kaki” și cașce de păslă alături de Perși cu căciuli țuguiate de miel și haine brodate cu tir. Dalmatini, schipetari albaneji cu brănele încărcate de arme și priviri de vultur, fac loc arabilor cafenii cu burnuse albe și picioare goale. Dame după ultima modă parisiană trec grăbite pe lângă Etiopiene aproape goale. Greci cu nasul pronunțat și ochiri de uliu. se ceartă cu ovrei levantini, gălăgioși și mlădioși, armeni cu fețe bronzate privesc cu ură mocnită la Cercheji zdraveni, crunți și totuși simpatici. Bulgari cu fruntea de un deget și fețe brutale, trec greci pe lângă Sirieni sprinteni și frumoși. Misionari catolici, preoți ortodocși își încrușează pașii cu hagi cu capul perdut în cialmale albe și derviși cu fețe supte și ochi tulburi. Și întreaga această mulțime, acest conglomerat bizar vine, merge, grăbește, se ceartă, strigă, se agită.

Iar în mijlocul lor polițistul turc stă liniștit ca o statuă uitată de o altă lume, cu ochiul șters, pândind visător depărtări nelămurite. Și de ce s'ar stingheri. Dacă Alah voește, toate au să meargă bine, iar de nu, ce poate face omul?

Eram pe la mijlocul podului când simții o neliniște. Aveam impresia că cineva mă fixează. Fără voce, instinctiv ochii mei spionează împrejurimea și deodată tresării, Nu departe, rezimai de stâlpul felinarului mă ținea în priviri „El”. Pentru o clipă, ochii noștri se întâlniră. Dar clipa aceea a ajuns pentru ca se nădădă seama unul de altul. Ne cunoșteam acum. Și clipa aceasta a ajuns ca să simțesc că între mine și „El” e o dujmănie veche, dujmănie de moarte. Valul de oameni ne rupse unul de altul. Când peste alte clipe după ce mă reculesesem puțin întornai capul să-l mai văd, nu mai era.

Eșit din învălmășeala de pe pod, luai o stradă laterală de-a lungul cheiului. Aveam nevoie de liniște.

Ce curios e sufletul omului? Cum ajung eu, să mă scotesc dușman de moarte unui om pe care până ieri nici nu-l visasem măcar? Ce taină este și aceasta? Prin cap gândurile cele mai bizare treceau vânzolindu-se. Fantazia îmi crea situații din cele mai grozave și în mijlocul lor mă vedeam mereu pe mine. Dar bine, ce vrea la această „El”. Cine e, de unde vine?

Deodată îmi reapără scena din sara aceea, cu Lydia. În urechi, auzii clar țipătul ei desnădăjduit: „El este” „El este”. Dar cine e acel „El”?

Nu, sunt hotărât se cer Lydiei lămuriri. Și dansa trebuie să mi le dea. O obligă taina iubirii noastre, viața noastră, trecutul nostru scurt dar plin de atâta bucurie, de atâta fericire.

Stăpânit de acest gând, mă întorsei. Făcu-i același drum, trecând prin același furnicar omenesc. Ochii mei cercetau mereu în toate părțile dar necunoscutul nu-l mai văzusem. Întâlnii o seamă de bejenari ruși dar „El” dispăruse.

Ași fi dorit să știu, oare și pe dânsul tot aceleași gânduri îl vor fi muncit ca și pe mine? Simțit-a oare și dânsul același sentiment de ură când m'a văzut?

Ce mai întrebare? Exact.

La chei tocmai un barcagiu bătrân cu turbanul alb. Turcii bătrâni sunt oameni de credință. Nici nu

mai știu cum am făcut drumul până acasă.

Ajuns, în grădina întâlnii numai pe Maria. Întrebai de Lydia și bătrâna îmi spuse că are migrenă și că s'a închis în odaia ei.

Luai un scaun și mă așezai lângă bătrâna.

— Mario, știi pe cine am întâlnit azi?

Bătrâna mă privi mirată, dar în privirea ei descoperisem icoana unei temeri. A durat o clipă numai apoi umbra dispăruse și cu vocea ei cântătoare mă întrebă:

— Pe cine?

— Pe „El”. Parecă am atins-o cu o baghetă vrăjită. Tresări și rămase așa într-o poziție de așteptare ca și cum ar fi încremenit pe loc. Iar ochii i se împânziseră de groază. Încercă să spue ceva, dar m'am ales numai cu o bolboroseală neînțeleasă. Vedeam că trebuie să-i ajut.

— Ascultă Mario! Nu vreau ca Lydia să mai treacă prin o nouă criză de nervi. Vei înțelege deci, că trebuie să-i tănuiesc această întâlnire. Dar odată ce dușmanul e la poartă și ne urmărește eu vreau să știu cine este acest vrăjmaș necunoscut și ce dorește? Mă înțelegeți? Fă deci cum vei ști și ce vei ști, dar vreau ca Lydia să-și deschidă sufletul fără să cer eu aceasta. Cred, că merit atâta încredere. Vreau să știu! M'ai înțelege?

Bătrâna stetea mereu mută, încremenită, neputincioasă de a scoate un singur cuvânt. Numai capul ei căzu în pept ca un semn de aprobare.

Dinspre stradă, se auzi un șuerat ascuțit.

(Va urma)

LA NAZARETH

Gh. V. BUTNARIU

*Senine zori de zi cobor din munte
Bătând șjos la porțile din cale,
Fecioare la izvor pășesc agale
Purtând pe umeri vas și vâl pe frunte,*

*Plugarii ies la câmp cu minți voioase,
Și'n Nazareth se scoală ntreg poporul
Teslarul losig își ia toporul
Și merge cu Isus pe căi muntoase.*

*Bătrânu'n spornic pas străbate valea
Copilu'n urma lui zorește calea,
Ajung pe culme sus și jac hodină*

*În stropi de raze pline de misteruri,
Tăcutul prunc zâmbește în lumină
Și zâmbetu-i se naltă-apoi spre ceruri.*

JUDECATĂ.

MUNTEANU-MIO.

: Zidul se pierde în infinit, în zid o poartă de aramă mășivă, și e mare, încât ochiul abia îi măsoară dimensiunea: Zăvorul, e la înălțimea unui om, mare și pătrat: Gaura cheii, e un cerc cu diametru de o dm. Se pare că în lăuntru totul e mort, căci o tăcere de nesuferit înconjoară totul. Înaintea porții raiului, stau trei animale: un măgar, un porc și un epure. Atunci — zice măgarul — când sunt singur, mai ales noaptea, când liniștea e mare, când totul doarme, eu aud sunând niște clopote, încet, încet, pentru că să devină mai puternice, grozave, pentru ca să se transforme într'un sgomot infernal, care mă pătrunde, mă asurzeste... Și eu cred, că aud clopote, deoarece acestea sunt întotdeauna în legătură cu moartea. Când clopotele sună, înseamnă că a murit cineva... și moartea e tăcere... și de aceea în tăcere sună clopote... Epurele se face mic de tot, și pare că aude și el aceste clopote. Eu știu, continuă măgarul, că durerea fără lacrimi e mai adâncă decât cea care o varsă. Eu am văzut odată o femeie, stând înaintea ruinelor unei case, care acoperea trupurile schinguite ale copiilor și satului său. Ea nu plângea, tăcea. Inșă, în tăcerea ei, eu am auzit un plâns sălbatec, în glasul ei strigăt ca o vijelie în pustiu. Ochii ei fără de lacrimi, îi vedeam că varsă râuri... Mie îmi pare, că tăcerea aceasta din juru-i, e seacă, precum seacă e iarna în zilele de ianuarie, e seacă, precum sec vorbește arborii ce se sfrâng de ger....

Te rog lasă la o parte filosofia Domniei tale — zise porcul — mie-mi place să fiu politicos, dar nu-mi place când altul uitând de politeță, îmi plictisește urechile cu teorii absurde. Să batem mai bine în poartă, să cerem intrare la Dumnezeu și să-i cerem judecata. Să fim curajoși, îl întrerupe epurele; curajul e zeul isbutirii. „Mit dem Hute in der Hand, kommt der Man im ganze Land“ replică porcul, acesta e proverb nemțesc, și stimez prea mult pe nemți, și sunt nemțofil, cum le place unora să zică, dar am pen-truce. Ei au inventat proverbul, pe care îl am ca deviză. Să fim înțelepți, zice măgarul, în rai nu se poate intra decât cu anumite formalități, subscrieri de condici etc. dar aceste aparțin domeniului meu și nu Dvoastră.

De trei ori izbește măgarul cu potcoava în poarta raiului. Un zângănit s'aude înlăuntru, o înjurătură urmează, cam în acest fel: Ce măgari și porci îmi turbură somnul? Dzeu nu m'a vestit de sosirea nimărui. O să-i speriu eu, de nici epurii nu o să-i întrecă în fugă. Cele trei animale, auzindu-se luate pe lista de înjurături a simpaticului locuitor din rai, își zămbiră încurajați. Un scârțait, grozav isbi urechea celor trei animale, poarta se deschisese și Sf. Petru, căci el era, aruncă cheia, drept în capul măgarului. Cheia sări la o înălțime mare, și simțindu-se vesele, începu un cântec ascuțit și se cobora vertiginos spre pământ. Inspăimântat Sf. Petru lăsă ușa deschisă, luându-se după cheie. Cele trei animale cu develope: înțelepciune, politeță, curaj intrară în rai. În rai neexistând moarte nu există nici viață. Acolo toate sunt aceleași dela începutul raiului. Hrana nu este ca arborii să și sugă hrana, și nici microbi nu sunt să putrezească poamele. În rai sunt viii morți. În rai toate trăesc moarte. Animalele aceleași sunt dela începutul lumii. Doar unele, cari fac câte-o viteză, sunt admise. Într'aceste sunt găștele capitolinene, măgarul care a dus pe Isus în Erusalim, căinele unui locotenent francez, care și'a luat stăpânul rânji și printre mii de gloanțe l'a dus la ai săi, apoi o mătă, care nu mâncase mama alor 7 pui de șoareci, prin faptul că nu aveau tată și încă altele. Afară de animale încă se mai mulțește numărul oamenilor. Aceștia în rai, ca și pe pământ, sunt așezați după ranguri. Astfel filosofii au un compartiment, generalii într'o altă parte; iar fizicianii în odaia de experiențe. Limba pe care o vorbesc atât oamenii cât și animalele e aceeași, unică. Programul e cam următorul: Muzică, desemn, știință. De altcum nu toți sunt siliți să ia parte la toate cursurile. De ex. măgarul nu ia parte la muzică și iată penru ce: Muzica e o artă, care nu se adresează intelectului, ci sentimentului. Nu-i o artă care să-ți procure plăceri intelectuale, ci o artă care te gădăle. Orice animal inferior, gădălit se simte bine și răgăe, deci muzica își ia naștere prin gădălit sau inversând teoria, muzica gădăle. Un savant, zice măgarul, nu poate concepe muzica cu o artă, ci ca pe un instrument de a îndobitoci sufletele și iată pentru ce nu ia parte la coruri. D-zeu are un mare respect

pentru măgar, i-a respectat părerea și i-a admis să nu ia parte la corul care se ține în onoare-l și spre lauda sa, ci el să declame. Porcului îi este antipatic desemnul, căci din curată ce este hărtia o muidărește, deci a desemna înseamnă a murdări, și porcului îi place eufăjenia. Epurelui nu-i place știința, căci aceasta înfrânează avânturile. Toate acestea, cele trei animale, le-au auzit dela confrății lor, cari bucu-roși de-ași vedea rudenii, schimbându-se la braț, se silesc să îi clarifice cât se poate de bine. Așudat Sf. Petru se reîntoarce, apoi se repede la D-zeu pentru a pări pe cele trei animale îndrăsnește, cari au pășit poarta raiului fără învoirea lui. D-zeu, adunând marele sfat, compus din notabilii raiului, (foști notabili pe pământ) poruncește să i se aducă înaintea cele trei animale. Porcul înainte, îi urmează epurele și la coadă se prezintă înțeleptul măgar. Pentru ce ați părăsit pământul, înainte ca soborul nostru să hotărască, îi întreabă Sf. Ilie, secretarul. Să vorbească măgarul, că el are darul vorbirei, grăira cele două animale. I se da cuvântul, zice sfântul:

On. Sobor. Poate ați auzit, că între Francezi și Nemți, în anul 1870, s'a întâmplat un mare război. Cu bunăvoința D-voastră, îndrăsnesc să afirm, că francezii au fost rușinos înfrânți și că reușita Nemților mi se datorește mie. Pfui, îi scuipe în față porcul, minte, stăpâne, victoria politeței mele i se datorește. Nu susțini adevărul, grăește epurele, vitejiei mele se datorește totul. Biciul de foc al sfântului Ilie (acesta se întrebuintează ca și clopotul la președinții de pe pământ) făcu să amuțescă acele trei animale. La rând măgarule, povestește tu mai întâi, apoi porcul și pe urmă epurele. Dar numai adevărul.

On. Sobor, Nemții au învins prin înțelepciune. (Reprezentantul înțelepciunii sunt eu). Și iată cum: Francezii se luptau vitejește, zece la număr îndrăsneau să se opună la ai noștri când aceștia erau o sută. Concluzia că de cele mai multe ori erau învinși. Noi, nici-odată nu atacam fără să ne simțim superiori, în caz contrar ne retrăgeam. Noi nu ne răzămăm niciodată pe puterile goale ale gloanțelor, și ascunși după metereze așteptam momentul potrivit. N'am fost viteji, dar am fost înțelepți și am învins. A greșit foarte mult fratele meu

combatanți, măgarul, când a susținut că, nemții nu au fost viteji și au învins numai prin înțelepciune. Eu reprezentantul vitejiei susțin contrarul. Enararea următorului fapt imi este sprijin. Eram în fruntea alor 20 ostași și atacaram singuri un sat. Militarii francezi se retraseră, cu toate acestea noi aveam de-a ne lupta cu „un sat”, care avea poate 500 locuitori. Am atacat satul, i-am dat foc, l'am cucerit, noi douăzeci contra la o sută. Epurile se așeză mulțumit. Se ridică porcul. Cum ați văzut on. Sobor, rândul al doilea să vorbesc era al meu. Curajosul epure însă s'a ridicat înaintea mea. Aveam dreptul să-l dojenesc, s'ar fi iscat o ceartă, urmată de dezastru. Eu însă politicos, am făcut chitic și astfel prin politeță am aplanat un conflict. Tot mulțumită tactului meu a învins Germania și au luat Alsacia-Lorena. Dacă nu eram eu, războiul poate continua și astăzi; însă Noi, politiciși am cerut francezilor să depună armele, să ne de-a o sumă mică, să ne cedeze Alsacia-Lorena și ei pătrunși adânc de măriniția noastră, au cedat. Dacă nu ași fi fost eu să pun capăt certei, cine știe ce ar fi urmat. Eu, politeță sunt acela, care sosesc întotdeauna la timpul potrivit. Judecați-mi dreptul de-a merge în fruntea popoarelor, On. Sobor! Și porcul se așeză mulțumit pe scaun. Sf. Ilie troșni din biciu și după ce o liniște de moarte se lăsa în sală, cuvântă. Doamne (adresându-se lui D-zeu care ia parte în calitate de președinte onorific) ai auzit disputa acestor trei, hotărăște. Să-și dea pe rând părerea fu răspunsul.

Se ridică, Atila care ședea la stânga lui Dumnezeu și care avea forma unui biciu, picoarele prelungindu-l se în două plezne; cu acesta bătea Dumnezeu pe neascultători și grăi. Luptele se câștigă prin vitejie. Dovadă sunt luptele câștigate de mine. Mie nu mi-a trebuit politeță, veneau dușmanii și fără aceasta să se arunce la picoarele mele. Mie nu-mi trebuia înțelepciune, era de ajuns să rănesc și să împărșău dușmanii. Puneți pe epure în fruntea popoarelor.

Sunt unul, dintre cei șapte, pe cari veninosul Enric al III. îi ciunti atât de crud, dela bătaia dela Seck. Experiența m'a învățat ca să cîșcesc mintea. Nemții s'au bătut din cetăți, ajutați de minte, noi Ungurii ajutați numai de vitejie. Rezultatul vitejiei le arată, urechile și nasul

meu, pe cari le port, legate cu o frânghie. Puneți pe măgar în fruntea popoarelor.

Sunt Caesar Borgia, știți că, numai invitându-mi politicos dușmanii la masă, am putut să mă eliberez de ei. Puneți porcul în fruntea popoarelor.

Se mai ridicară mulți, vorbiră mulți, susținându-și fiecare părerea cu argumente puternice. Dar nu se ajunse la nici un rezultat. Să hotărăscă D-zeu, fu părerea unanimă. De altcum așa se și obișnuiseră: discutau, se certau, la sfârșit tot D-zeu hotăra. Problema e grea de rezolvat — răspunse D-zeu, întrece puterile omenești, să-i dăm voie șiretei de vulpe să hotărăscă ea. Cu mare pompă, vulpea fu adusă pe o lectică, a cărei margini erau încrustate cu aur. Se ploconi umilită înaintea lui D-zeu, apoi grăi. Rog pe Măria ta să trimiți afară aceste

trei animale, să nu audă vorbele mele. După ce se execută voința vulpei, grăi. Li bagăm pe toți într'o odaie singură, trimitem un leu, căruia Măria ta să-i dai voie să răcnească furios și vom vedea rezultatul, cel ce va îndrăzni să rămână pe loc, acela să conducă popoarele. Ziș și făcut. Ușa se deschide furios, și cele trei animale văd gura deschisă înarmată cu dinți mari, aud răcnătul teribil de lei și epurile, cel mai repede în fugă, țuști pe geam, porcul spărgând geamul dispare și el, rămânând în odaie înțeleptul măgar.

A învins înțelepciunea, grăiră cu toții. Măgarul să fie în fruntea popoarelor. Când solii s'apropiară să-i dea bastonul de mareșal, mare le fu mirarea că nu primesc răspuns. Măgarul murise de frică. Soborul se împrăstie nedumerit.

Ultimele frunze

Il vedeam în fiecare zi prin parcul „Regina Maria” la ora când soarele își trimite din pragul apusului ultimele raze slabe, ca un om îmbătrânit care se uită cu jale peste puseveia de ani, a căror trecere i-a sădit în păr fire de argint.

Era slab de-î bătea vântul, iar în-umerii obrajiilor dămnea roșeața veștedă a ofiicoșilor. Rătăcea ore întregi pe alele singuratică ale parcului, iar când acestea se populau cu lume, trecea Someșul peste podul „roșu”, se ntindea pe covorul de iarbă verde de pe celalalt mal, și se gândea, până ce, întunericul se strecura încetinel, pe furiș, ca un câine când vine la mănecare după ce a umblat cine știe câtă vreme hoinar. Atunci, se ridica, își rătăcea privirile-i obosite peste câmpia semănată cu grâu și cucuruz, apoi îi erau furate de apa lină a Someșului ce se ntinde printre păcurile de răchită ca un braț molatec de cadână. Trecea înapoi podul subred, o lua pe cel mai dosnic drum, mergea acasă, se așeza la fereasta pe pragul căreia câteva găstre cu flori își arătau podoaba și se perdea în amintiri.

Fugea de lume. I se părea, că rătăcind prin mijlocul acestei lumi vesele și fericite, care răspândește atâta putere de viață, ar prezenta un trist spectacol. Nu mai aparținea lumii acesteia; pentru el nu mai era fericire aci pe pământ! Și'l durea acest lucru. O, îl durea

mult! Prea puțin s'a bucurat de plăcerile vieții abia douăzeci și patru de primăveri! Se uita câteodată la tineretea care se frământa împrejurul lui, și în fiecare se vedea; vesel și fericit, pururea dornic de viață, de iubire. I se părea că prea repede trec anii, sunt prea scurți. Ar fi vrut să fie mereu, s'o iubească. Când vedea vre'un bolnav care-și număra zilele peste care mai avea de trecut până la margi-nile mormântului, se ntrista. Iși aducea aminte că suntem cu toții destinați pământului din care am fost clădiți, și care-și reclamă drepturile de proprietate. Iși zicea că, nu este decât o celulă imperceptibilă din pământ scoasă, cu chirie dată vieții, pentruca, un timp mai lung sau mai scurt să se bucure și să sufere, iar la capătul drumului să intre în negura cămării proprietarului.

Acum își numără și el zilele, și întrezărea gura neagră a mormântului unde va dormi somnul de veci.

O! cum îl furau amintirile trecutului și'l purtau ca ntr'un vis fericit din care n'ar fi mai voit să se trezească! Ca trandafiriu i se părea acest trecut! Cum se simțea cuprins de dorinți dulci, neînțelese, care-i împurpurau obrajii scobălciți! Și cu fărâma de plămâni ce mai avea, căuta să soarbă întreg acest farmec al timpului rămas în urmă, să se n-câlzească la flacăra de'apururi a-

pusă, la această fiacără a vieții care s'a stâns înaintea de a o vedea bine...

Se uita multă vreme în oglindă. Iși privea chipul palid, pielea întinsă pe oase traversate de vinele albastre ca niște sfori, și cearcăniile negre dimprejurul ochilor. I se părea că e bătrân. Inchidea puțin câte puțin ochii împăenjenii, da la o parte cu mintea arătarea din oglindă, și se vedea mai tânăr cu un an... apoi cu altul... pe urmă cu altul, și tot așa, până când, un copilăș cu obrazii bucălați și purpurii, gungărea într'un leagăn de blană vopsit cu roșu. Ce-a ajuns copilul de odinioară! Ce-a rămas din obrăjii frazezi, din corpul plin de viață!...

Era toamnă. Câte-o frunză galbenă se desprindea încet de pe ram, lăsându-se purtată de capriciile ușoare prin văzduhul mohorât, apoi, tristă, se așternea pământului. Soarele se uita melancolic din bolta cerului, ca un călător obosit, frământat de gânduri negre...

Mă plimbam cu o carte în mână pe calea de lângă fabrica de ghiață. Pe o bancă ascunsă într'un boschet, ședea singur, cu capul rezemat în mâna stângă, cu privirile pierdute. M'apropiai de el. Nu mă simți. Și luai seama. Cu fața galbenă ca șofranul, ochii duși în fundul capului, cu părul rar pieptănat în stânga, părea figură de ceară îmbrăcată cu haine și așezată în galantarele dela magazinele cu îmbrăcăminte... Prin ce lumi călătoria imaginația lui oare? În ce gânduri era adâncit? Se vedea poate, copilăș, cum alerga pe câmpie după fluturi, cum se scâldea în Someș, cum admira apusul soarelui, cum asculta cântecul păsărilor în deșul luncilor sau basmele bunicii la gura sobei în serile de iarnă când vântul se vaetă prin arborii desfrunziți?...

Nu voiam să-l tulbur, deaceia cercai să mă retrag încet și să-mi urmez plimbarea. Dar la primul pas, cununa de frunze ruginite care împodobeau pământul, produse un șgomot uscat. Iși ridică încet capul, și se uită la mine cu niște priviri care veneau parcă de pe altă lume.

Zămbi.

— Ce faci dragă? — îl întrebai eu sfios, — nu te tulbur?

După ce îmi lua seama ca și când nu m'ar fi cunoscut, răspunse trăgănat:

— Îmi număr zilele!

— Ce gânduri negre, — făcui eu așezându-mă pe bancă. Socoteala zilelor noastre o ține altcineva, și acel „cineva” o încheie când crede de cuviință, fără a ne întreba dacă aceasta operațiune o face prea de vreme sau prea târziu. Tot acel „cineva” pe care cu mintea noastră suntem departe de a-l înțelege, are puterea să lungească numărul zilelor tocmai atunci când crezi că ești mai aproape de mormânt, sau să-l scurteze tocmai când gândești că ești mai aproape de el...

— Nu ți se pare că vorbești absurdități?

— Nu te înțeleg!

— Crezi oare, că discursuri de acestea m'ar face să nădăjduesc într'o însănătoșire când totul e pierdut?

— Ce sceptic ești, — murmurai eu.

— O, Doamne! singur nu te poți convinge, și mă acuzi de scepticism. Dar înțelege omule, că și eu mă văd în halul în care mă vezi tu, ba poate și mai rău...

— Tocmai aci e partea rea — intrerusei eu, — că te vezi mai rău de cum ești, și teama că nu te vei însănătoși, îți trimite în cap noroade de gânduri negre.

— Dar, dragul meu, nu uita, că alta e a vedea, alta a simți. Tu mă vezi așa galben la față și slab de mă suflă vântul, dar nu bănuiești ce se petrece în mine, nu știi cât sufăr, nu știi că tocmai dorul de viață specific ofticoșilor, deșteaptă în mine simțuri de-apururi adormite și mă istovesc, îmi sleesc puterile ce le mai am, mă consumă, mă topesc... O, gândurile, gândurile! De ce are omul atâtea gânduri? De ce te tură amintirile, încet... încet ca o apă, și te poartă de-alungul anilor mărindu-ți suferința prezentului?!

— Pentrucă te lași pradă lor, nu cauți distracții.

— Cum vorbești tu? Crezi oare că ar mai exista pentru mine vre'o distracție care să mă facă să uit a-mi număra zilele pe măsură ce cad frunzele? Aș putea eu să uit boala care mă mistue când inima îmi bate tot mai rar, când plămâni mi-se topesc pe fiecare minut? Câteodată, tușesc, tușesc, până când inima încetează și nu mai văd nimic înaintea ochilor. Puterile îmi slăbesc, și cad într'o moleșeală vecină cu moartea. Intrezăresc atunci gura neagră a mormântului, și parcă aud bulgări de pământ cum se rostogolesc pe sicriu cu șgomote seci!

În prima fază a boalei, credeam și eu într'o însănătoșire, deși știam că nu iartă, dar acum nici fărămă de speranță nu mai licărește în sufletul meu. Sunt bolnav, lasă-mă să fiu socotit numai bolnav, dar nu și nebun cum ar crede acei cari m'ar auzi vorbind de sosirea unor zile în care nu voi mai infecta aerul cu respirația mea, nu voi mai murdări pământul cu sângele pe care-l scuipe din plămâni mei. Mă dor aceste vorbe, mă dor ca tusea care mă sguide din încheeturi, dar se poate schimba ceva din cartea destinului? Toate paginile au fost cetite; acuma, am ajuns la ultima pe care stă scris cu litere mari: „moartea.” Și nu se poate înlătura această pagină, nu se poate șterge acest cuvânt lugubru: trebuie cetit ca toate celelalte și pe urmă... cântecul e sfârșit! Și când mă gândesc la lumea din mijlocul căreia plec! Vă rămânea aceeași!

Știu că am să mor, că n'am să mai văd primăvara, că peste un an, aceiași oameni, vor veni să răsufle aerul sănătos al acestor locuri, pe aceleași drumuri, cu copiii nițel mai răsăriți, cu inimile veșnic pline de nădejde, de dragoste, de fericire, pe când, în fundul unui sicriu de scânduri biata mea carne, care mi-a mai rămas încă, va putezi și vor rămănea numai oasele ascunse sub hainele cari păstrează încă forme corpului din zilele când puterea de viață curgea înflăcărată prin vinele mele...

Eu nu voi mai fi. Toate bunurile vieții, vor dăinui pentru alții; nu vor mai fi pentru mine în vecii vecilor... nu voi mai fi.

Se opri. Suflă obosit, iar în colțurile gurii făcuse spume de scui-pat roșu. Degetele, ca niște schelete, păreau foarte lungi, iar pantalonii se bălăbăneau ca pe niște bețe. Parcă era un cadavru.

— Vezi tu — continuă el cu vocea tot mai slăbită — fiecare frunză galbenă care se desprinde încet de pe ramuri și se lasă melancolic la pământ, mi se pare o fi ștearsă din răbojul vieții mele! Doamne, Doamne, ce dureros e, când te spionezi când îți numeri bătăile inimii, când te vezi topindu-te din picioare pe fiecare zi trecută, când îți dai seama de tot ce se petrece cu tine. Și nu poți face nimic, nici tu, nici alții. Slăbești mereu, iar facultățile mintale îți rămân integre, pentru a urmări distrugerea sigură a corpului...

O tuse seacă îl intrerupsese.

Se sculă încet de pe bancă și luă pălăria, îmi strânse mâna fără să zică un cuvânt și plecă legănându-se ca o ramură goală ce-și plânge podoaba frunzelor căzute.

Costel Dumitrescu-Delavarona

Dispar durerile. Indienii au un medicament miraculos pentru anestezierea durerilor. Ei utilizează o otrăvă numită „Kaapi” care face pe om nesimțitor la toate durerile, fără a-i aduce vre-un neajuns, întru bucuria sa. Profesorul Dr. Albert Schneider dela Universitatea Ber Kley din America, și-a manifestat dorința de a face experiențe asupra sa cu această otrăvă salvatoare spre a vedea singur efectele ei. Chiar la congresul de farmacologie din Astherville, profesorul a declarat că ține să facă această experiență pentru a constata dacă otrava are același efect asupra oamenilor civilizați ca și asupra celor sălbatici. În acest caz, oamenii vor putea, — fără nici-o consecință, — să fie nesimțitori la toate durerile de ori ce fel.

Berea are arsenic. Într-o ședință a Societății medicale din Paris, Dr. Kohn Abrest a atras atenția tuturor specialiștilor, asupra marilor cantități de arsenic ce se găsesc în bere și vin.

El arată rezultatele obținute prin cercetările făcute în diferite probe de vin și bere.

Cu această ocazie doctorul Abrest constată că într'un litru de bere se găsesc 2—4 miligrame de arsenic, iar într'un litru de vin aproape 2 miligrame. Și deci această prezență a arsenicului în bere poate produce o otrăvire lentă a acelor indivizi cari consumă cantități mari din această băutură. Deci iată și pericolul berei!

Quo-Vadis Germanie? Poșta mi-aduse de curând o scrisoare din Berlin având pe ea timbre poștale în valoare de 390 miliarde de Mărci. Cu acest mic detaliu se poate face o imaginație a deșingolării și mizeriei în care se sbate Germania astăzi. Și cu cât intri mai mult, în intimitatea ei, cu atât te îngrozești mai mult, tu spectator străin vieții germane. Căci ca să cumperi o pâine sau să plătești o masă îți trebuie cifre astronomice. Și azi mi-am dat seama când am citit bugetul german în sumă de Mărci 2.485.369.170.824.635.600 —

Și să nu ne mire dacă poporul german flămând va apuca calea exodului, năvălind în țările mai bogate!... G. P.

Femeile... jurați. Feministele noastre duc o luptă îndârjită pentru emanciparea lor de sub tutela bărbaților și câștigarea egalității de drepturi. Niciodată însă nu se gândesc, dacă organismul și firea lor sunt înzestrate cu toate armele necesare pentru greaua luptă a vieții.

Englezii după multe atacuri îndârjite ale sufragetelor au cedat. Astăzi femeia engleză are aceleași drepturi ca și reprezentanții sexului urât.

Ajunse în arena vieții libere englezoaicele încep să demonstreze încetul cu încetul, că bărbatul a fost deștul de cuminte, atunci, când le-a rezervat numai anumite drepturi. — Natura, deși a a fost deștul de darnică, pentru a-le completa grațiile, se-a refuzat unele elemente, fără cari nu pot trăi independente. Intre aceste elemente se numără debilitatea fizică, lipsa de curaj și de sânge rece.

Astfel cu prilejul unui proces criminal ținut zilele trecute în fața unui juriu din Anglia, una dintre cele trei femei, cari erau pe banca juraților a leșinat când Curtea a pronunțat sentința de moarte a acuzației.

Aviz feministelor noastre.

Un testament original. Cotidianul „Le journal” din Paris întreține în câteva numere consecutive o interesantă discuție asupra testamentelor. Unele le află sentimentale, altele documentate, multe sunt obiective, foarte puține însă originale.

Un model de testament original ni-l dă cetățeanul Hiram T. Swash, Winipeg mort de curând într-o vârstă deștul de tânără. Acest testament are următorul conținut:

„Eu Hiram T. Swash, încă în deplină forță a puterilor mele trupești

și sufletești dispun cele ce urmează:

1. Las femeii mele pe amantul ei și asigurarea, că nu-s nici pe departe atât de prost, cum mă crede.

2. Fiului meu îi las plăcerea la lucru, să se convingă singur, că a lucra nu este tocmai o plăcere deosebită, după ce de douăzeci și cinci de ani crede că lucrez numai din patimă personală.

3. Fiicei mele îi las o sută de mii de dolari în bani. Ea are absolută nevoie de acești bani, pentru că bărbatul său nu va face multă vreme o afacere așa bună, cum a făcut, când mi-a luat fata.

4. Șoferului îi las toate automobilele, să vadă și el cât costă întreținerea lor, când l'o fura șluga lui.

5. Companionului meu îi las bunul sfat să se asocieze cât de curând cu un om cuminte și bun gustor, pentru că dacă va rămânea el singur o dată cât de curând”.

Intradevăr interesant testament.

Răsplata demnității în Franța.

Opt femei franceze au fost de curând decorate cu cea mai înaltă distincție, cu: Legiunea de onoare. Aceste femei nu fac de loc parte din familii mari, din clasa nobilimii. Ele sunt simple țărance dela țară. Meritul lor este, că au dat naștere la mulți copii, dintre cari cei mai în vârstă împreună cu tații lor au pierit în război, iar dănele, acasă singure, ajutate doar de pruniceșorii mai mărunți au muncit pământul, pentru a trimite în tranșee hrană apărătorilor patriei.

Franța recunosătoare a acățat de pieptul acestor brave fiice ale ei medalia demnității naționale, ca o răsplată a muncii și a fecundității.

Soția Regelui Tutankhamen.

Howard Carter colaboratorul lordului Carnavon care a descoperit mumia sclipitoare de diamante a regelui egiptean Tutankhamen, a scos un volum în care se ocupă de toate amănuntele importante de descoperiri. Aci, în afară de munca depusă de cercetători, autorul descrie și soția faraonului.

Regina era de 17—18 ani când îngroapă pe soțul ei, fiind de o mare energie. Pe dânsa o muncia gândul că trebuia să cedeze locul de regină unei alte femei. Și pentru a înlătura aceasta, se hotărî să conducă evenimentele așa cum voia ea.

Și imediat după îngroparea soțului său, ea trimise regelui Hititilor o scrisoare, ce spunea:

„Soțul meu e mort. Știu că tu ai fii mari. Trimete-mi unul pe care

il voi alege de soț, devenind rege al Egiptului*.

Din nefericire regele Hititilor nu se grăbi să urmeze sfatul imediat; ci voi să capete mai întâi informații asupra crizei domnitoare și politice egiptene. Și când s'a decis să trimeată pe fiul cel mai mare al său, era prea târziu, căci pe tronul Egiptului se urcase un nou rege care șpuleră planurile reginei văduve.

Ce a mai urmat pe scara cronologică a istoriei nu se știe. Deocâmdată este învăluit în mister. Dar savantul arheolog H. Carter lucrează înaintea și speră ca după ridicarea sarcofagului regelui să descopere toată istoria acestui rege și epocii sale.

G. P.

NU S'A SCUMPIȚ BARBIERITUL,
pentru-că prețul unui cuțitaș-automat pentru ras

CELE MAI FINE!

Se găsesc: **KUN, CLUJ,**
LA CUTITARIA

și toate accesoriile. în aceaste branche.

face numai 7 lei. Garnituri dela 50 până la 500 lei. Garnituri întregi: săpun, ogliindă, penel, instrumente de ascuțit, în execuția cea mai fină până la 2800 lei. Cei ce nu s'au convins încă despre bunătatea acestor cuțitașe; dacă își dau adresa primesc unul grătuit, pentru probă. Scrieți la adresa:

Fiul lui Matia Kun, Cluj
Calea Victoriei No. 2

TIPOGRAFIA Dr. BORNEMISA CLUJ

1228

Emilian Stoica, protopop
jud. Târnava-Mare

Cohalm

pește uriaș, o balenă, care se ia și astăzi adesea după corăbii și vapoare a pus gura pe el. Gura balenii este foarte vastă și când se închide dinții ei rari formează un fel de grătar prin care apa se poate strecura, corpurile solide însă nu. Ionas a rămas deci închis în dosul grătarului de dinți. La anumite intervale balena se ridică la suprafața apei, pentru a „lua aer” care umple spațiul din gol de sub cerul gurii și oprește apa să cuprindă întreagă cavitatea.

În acest gol respira Ionas, într-un întunec beznă câtă vreme la picioare îl cam luase cu egrasie.

Omul sburător. În numărul 1 al revistei noastre s'a publicat un articol cu acest titlu, în care între altele se spune că cei dinți, cari s'au ridicat în aer cu un aparat mai greu decât aerul, ar fi fost frații Wright. Acum ne comunică dl dr. Mihail Șerban, profesor la Academia agricolă din Cluj, că eel dinți, care s'a ridicat în aer a fost inginerul român dr. Traian Vuia, un lucru bine stabilit și recunoscut în toată lumea științifică. E de prișos să mai accentuăm, că facem cu multă bucurie convenita rectificarea. De altcum suntem informați că dl inginer Vuia, care actualmente se află în Paris, va publica în curând rezultatele cercetărilor sale prețioase în domeniul tehnicei aeronautice.

